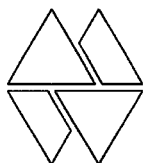

Effecten op beschermde soorten Samenwoonschool Nigtevecht te Nigtevecht

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet

I. Hille Ris Lambers

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Loenen

26 oktober 2009
rapport nr. 09-154

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 09-154
Datum uitgave: 26 oktober 2009
Titel: Effecten op beschermde soorten Samenwoonschool Nigtevecht te Nigtevecht
Subtitel: Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van de Flora- en faunawet
Samensteller: drs. ing. I. Hille Ris Lambers

Aantal pagina's inclusief bijlagen: 28
Project nr.: 09-520
Projectleider: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Loenen
Postbus 99
3632 ZS Loenen aan de Vecht
Referentie opdrachtgever: Uw brief dd. 27 augustus 2009
Akkoord voor uitgave: drs. G.F.J. Smit
Teamleider
Paraaf:

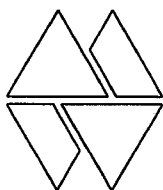

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Loenen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

De Gemeente Loenen is voornemens om op een volkstuincomplex ten noordwesten van Nigtevecht aan de Garstenstraat een zogenaamde Samenwoonschool te ontwikkelen.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

De Gemeente Loenen heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek / *quick scan* naar beschermde soorten in het plangebied aan de Garstenstraat uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkte:

I. Hille Ris Lambers projectleiding, veldwerk, rapportage.

Genoemde persoon is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door haar uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het Kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem is ISO gecertificeerd.

Vanuit de Gemeente Loenen werd de opdracht begeleid door mevrouw Harberink.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak natuurtoets	8
1.3 Het plangebied	8
1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten	9
1.5 Bronnenonderzoek	9
2 Effecten op flora en fauna	11
2.1 Flora	11
2.2 Vissen	11
2.3 Amfibieën	12
2.4 Reptielen	13
2.5 Grondgebonden zoogdieren	14
2.6 Vleermuizen	15
2.7 Vogels	16
2.8 Beschermde soorten ongewervelden	16
3 Conclusies en aanbevelingen	19
3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag	19
3.2 Aanbevelingen	19
4 Literatuur	21
Bijlage 1 Wettelijk kader	23
1.1 Inleiding	23
1.2 Flora- en faunawet	23
1.3 Natuurbeschermingswet 1998	25
1.4 Rode lijsten	27
1.5 Ecologische Hoofdstructuur	27

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Gemeente Loenen is voornemens om een zogenaamde 'Samenwoonschool' te ontwikkelen op een volkstuintencomplex aan de Garstenstraat te Nigtevecht.

Bij de ontwikkeling van het volkstuintencomplex aan de Garstenstraat zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van krachtens de Flora- en faunawet beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moet worden verkregen (zie Bijlage 1). Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

In mei 2009 is door Bureau SAB een quick scan uitgevoerd in het plangebied. Het rapport geeft echter geen uitsluitsel over het al dan niet voorkomen van strikt beschermde soorten in het plangebied. De Gemeente Loenen heeft Bureau Waardenburg daarom opdracht gegeven het plangebied nader te onderzoeken.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van het veldonderzoek naar beschermde soorten. Deze rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten zijn in het plangebied aanwezig en/of kunnen in het plangebied voorkomen (Hoofdstuk 2)?
- Welke functie heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 2)?
- Welke effecten op beschermde natuurwaarden heeft de ingreep (Hoofdstuk 2)?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke (Hoofdstuk 2)?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd (Hoofdstuk 3)?
- Is nader onderzoek nodig (Hoofdstuk 3)?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde natuurwaarden (Hoofdstuk 3)?

Deze rapportage kan dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

1.2 Aanpak natuurtoets

Quick scan

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Oriënterend terreinbezoek

Het plangebied aan de Garstenstraat is op 22 september 2009 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Expert judgement

De *quick scan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is expert judgement toegepast om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goede beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het volkstuincomplex aan de Garstenstraat ligt ten noordwesten van Nigtevecht. Het terrein is omgeven door perceelsloten. Ten westen van de volkstuinten ligt een fietspad en weilanden. Ten noorden van het plangebied liggen weilanden. Ten oosten van het plangebied ligt een weiland dat tevens als schaatsbaan wordt gebruikt. Ten zuiden van het plangebied ligt de bebouwde kom van Nigtevecht. Ten tijde van het veldbezoek was het terrein gedeeltelijk verruigd aan de zuidelijke zijde. Aan de noordkant van het terrein staat opgaande beplanting. Aan de westzijde van het terrein staat struweel.

Verspreid over het terrein staan schuurtjes, kassen en tuinhuisjes. De bedden op het zuidelijk gedeelte van het terrein zijn het meest verruigd. Verspreid over het terrein liggen hopen met stenen, stoeptegels, hout en plastic. Op verschillende plekken liggen composthopen bestaande uit snoeihout, oogstmateriaal en gemaaid gras. Over veel plantbedden ligt landbouwplastic.

1.4 Voorgenomen ingreep en mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn:

- dempen van een deel van de sloot rondom de volkstuinten;
- verwijderen van beplanting op het gehele terrein;
- bouwrijp maken van het terrein;
- aanbrengen van kabels, leidingen, verharding;
- bouwen van de Samenwoonschool;
- aanbrengen van groen en beplanting.

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1 (zie Bijlage 1).

1.5 Bronnenonderzoek

Het plangebied aan de Garstenstraat ligt in het kilometerhok x:130 / y:476. Een eerste indruk van beschikbare gegevens over mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Uit het kilometerhok zijn bij Natuurloket drie beschermde plantensoorten bekend uit Tabel 1 en twee uit Tabel 2. Het kilometerhok is goed onderzocht.

Op zoogdieren is het kilometerhok volgens Natuurloket slecht onderzocht. Er zijn vier waarnemingen van door de Habitatrichtlijn beschermde zoogdieren bekend. Op amfibieën is het kilometerhok goed onderzocht geeft Natuurloket aan. Er zijn vier amfibieën waargenomen uit Tabel 1 en een amfibie van de Habitatrichtlijn.

Het plangebied beslaat slechts een beperkte oppervlakte van het genoemde kilometerhok: circa 0,2 ha 0,2 % van het kilometerhok waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

N.B. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen verschillende beschermingscategorieën. Een Tabel 1-soort is licht beschermd, een Tabel 2-soort is middelzwaar beschermd en een Tabel 3-soort is zwaar beschermd. Een overzicht van Tabel 1-, 2- en 3-soorten is opgenomen in LNV, 2005a. Deze verwijzing naar beschermde categorieën van de Flora en Faunawet dient niet verward te worden met de tabelnummering in onderhavig rapport!

Om een zo goed beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

Ten behoeve van het onderzoek is gebruik gemaakt van het inventarisatierapport Aetsveldsche Polder (Sluis *et al.*, 2006). Genoemd rapport beschrijft inventarisatieresultaten van de volgende soortgroepen: flora, vissen, amfibieën, kleine zoogdieren en overige fauna (onder andere ringslang). Het plangebied ligt aan de zuidkant van deze polder.

Verder is voor vleermuizen gebruik gemaakt van een veldonderzoek ten behoeve van de planstudie Schiphol-Almere: Brandjes, G.J., L.S.A. Anema, 2005. Beoordeling zoogdieren en dagvlinders. Aanvullend veldonderzoek vleermuizen, overige zoogdieren en dagvlinders.

De quick scan van Bureau SAB van mei 2009 is gebruikt als referentie voor het onderhavige rapport.

2 Effecten op flora en fauna

2.1 Flora

Huidige functie plangebied voor beschermde planten

In Aetsveldsche Polder komen de volgende beschermde soorten planten voor: rietorchis, zwanenbloem, brede wespenorchis, dotterbloem (Sluis *et al.*, 2006). Het plangebied biedt in principe geschikte groeiplaatsen aan zwanenbloem en grote kaardenbol. De *quick scan* uitgevoerd door Bureau SAB in het voorjaar van 2009 meldt dat in het plangebied geen beschermde planten zijn aangetroffen. Tijdens het veldbezoek op 22 september zijn in het plangebied (inclusief de omliggende sloot) evenmin beschermde planten waargenomen.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, omdat in het plangebied geen beschermde soorten voorkomen.

2.2 Vissen

Huidige functie plangebied voor beschermde vissen

In de omgeving van het plangebied komen de volgende beschermde vissoorten voor: grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn.

(RAVON 2007, De Nie, 1997)

De volgende beschermde soorten vissen zijn waargenomen in de Aetsveldsche Polder: bittervoorn, kleine modderkruiper (Sluis *et al.*, 2006). Tijdens het veldbezoek is kleine modderkruiper aangetroffen in de sloot aan de westzijde van het fietspad (dus buiten het plangebied). In de sloot rondom het volkstuincomplex is alleen driedoornige stekelbaars aangetroffen. Kleine modderkruiper is niet gevangen; vanwege de dichte begroeiing met onder andere egelskop en waterpest is deze sloot niet geschikt voor kleine modderkruiper. Voor bittervoorn is de sloot nog minder geschikt; hiervoor zijn slootbreedte en diepte te beperkt en is de sloot te dicht begroeid.

Van grote modderkruiper zijn alleen oudere waarnemingen bekend uit de plassen ten westen van Nigtevecht. Uit de Aetsveldsche Polder zijn geen waarnemingen bekend van de grote modderkruiper. De sloot rondom de volkstuinen biedt in principe suboptimaal geschikt habitat aan de grote modderkruiper. Omdat de soort niet in de omliggende polder voorkomt komt hij niet in het plangebied voor.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden. Het plangebied heeft geen betekenis voor beschermde soorten en de gunstige staat van instandhouding is derhalve voor de genoemde soorten niet in het geding.

2.3 Amfibieën

Huidige functie plangebied voor amfibieën

De volgende soorten amfibieën zijn uit de Aetsveldsche Polder bekend: bastaardkikker, meerkikker, kleine watersalamander, groene kikker-complex, rugstreeppad, bruine kikker (Sluis *et al.*, 2006). Het voorkomen van de strikt beschermde heikikker is niet bekend in de Aetsveldsche Polder. Rugstreeppad is ten noorden en oosten van het plangebied bekend, op een afstand van 2 à 2,5 kilometer.

Tijdens het veldonderzoek zijn de sloten bemonsterd, oevers onderzocht en op het gehele terrein stenen, tegels, hout en plastic omgekeerd om na te gaan of zich daaronder amfibieën bevonden. Bij het omkeren zijn geen dieren aangetroffen. Bij het slootonderzoek is een bastaardkikker en een larve van de kleine watersalamander waargenomen. De sloot in het plangebied heeft voor deze soorten een functie als voortplantingswater. De sloot is niet van groot belang omdat veel sloten in het omliggende gebied eveneens geschikt zijn. Aangenomen kan worden dat deze sloot ook door gewone pad en bruine kikker wordt gebruikt als voortplantingswater.

Hoewel onder stenen en planken geen amfibieën zijn aangetroffen, kunnen stapels hout en planken een functie hebben als landbiotoop voor gewone pad, rugstreeppad, bruine kikker en kleine watersalamander. Het tijdstip waarop het veldonderzoek heeft plaatsgevonden (eind september) is niet het meest geschikte moment voor het waarnemen van amfibieën. April-mei is een geschikte periode omdat amfibieën zich dan vanwege de voortplanting in het water bevinden. De larven en eisnoeren en -klompen zijn ook indicatief voor het voorkomen van amfibieën. Rugstreeppad is in de maand mei en eventueel juni het beste waar te nemen dankzij de kooractiviteit ('s avonds).

Omdat rugstreeppad al op beperkte afstand van het plangebied voorkomt, de soort goed nieuwe gebieden kan koloniseren en het plangebied zeer geschikt landhabitat biedt, kan niet worden uitgesloten dat hij in het plangebied voorkomt. De sloot biedt aan rugstreeppad geschikt voortplantingswater. Hoewel rugstreeppad overwegend voorkeur heeft voor ondiepe wateren met onbegroeide oevers, plant hij zich in polders ook voor in kleine sloten met dichte watervegetaties. Op grond van verspreidingsgegevens en terreinkenmerken wordt het voorkomen van andere strikt beschermde soorten uitgesloten.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt tot een beperkt verlies van leefgebied, vernietiging van verblijfplaatsen van bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker, kleine watersalamander. Als gevolg van de ingreep worden verbodsbepalingen overtreden deze soorten. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding, omdat de ingreep betrekking heeft op een relatief kleine oppervlakte, het aantal dieren dat ermee gemoeid is klein is en de genoemde soorten algemeen voorkomen. Bij ruimtelijke ontwikkeling geldt vrijstelling voor soorten uit Tabel 1.

In de definitieve planvorming dient met deze soorten rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Nader onderzoek

Voor de rugstreeppad zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om effecten als gevolg van de ingreep voldoende te onderbouwen. De rugstreeppad is een strikt beschermde soort uit Tabel 3. Voor rugstreeppad geldt geen vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Aanbevolen wordt in mei/juni van 2010 nader onderzoek te doen naar het voorkomen van deze soort.

Tabel 2.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
gewone pad	mogelijk	mogelijk	mogelijk artikel 11
kleine watersalamander	zeker	verlies vaste verblijfplaats	artikel 11
bastaardkikker	mogelijk	verlies vaste verblijfplaats	mogelijk artikel 11
bruine kikker	mogelijk	mogelijk	mogelijk artikel 11
rugstreeppad	mogelijk, nader onderzoek aanbevolen	onbekend	onbekend

2.4 Reptielen

Huidige functie plangebied voor reptielen

Tijdens de inventarisatie in 2006 is ringslang niet aangetroffen in de Aetsveldsche Polder. Omdat wel in geringe mate geschikt habitat aanwezig is en omdat in naastgelegen polders de ringslang wel voorkomt, wordt het voorkomen van ringslang in de Aetsveldsche Polder niet uitgesloten.

Tijdens het veldbezoek zijn alle composthopen op het volkstuincomplex onderzocht op geschiktheid als voortplantingsplaats. Ringslangen maken gebruik van composthopen met broei als plek om hun eieren in af te zetten. Geen van de composthopen op het terrein is echter geschikt als eiafzetplaats vanwege een te open (stammen) of juist te dichte structuur (alleen gemaaid gras) of afwezigheid van broei. De omliggende weilanden zijn intensief in agrarisch gebruik waardoor de slootoevers weinig structuurrijk zijn en in beperkte mate geschikt habitat bieden aan ringslang. Vanwege het ontbreken van geschikt voortplantingshabitat, afwezigheid van waarnemingen en de beperkte geschiktheid van het plangebied wordt het voorkomen van ringslang in het plangebied uitgesloten. Andere reptielen zijn op grond van verspreidingsgegevens en terreinkenmerken evenmin te verwachten in het plangebied.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden, omdat reptielen niet voorkomen in het plangebied.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Huidige functie plangebied voor zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren die in het atlashok van het plangebied voorkomen en waarvoor in het plangebied geschikt leefgebied voorkomt zijn: hermelijn, bunzing, egel, mol, veldmuis, huisspitsmuis, woelrat, rosse woelmuis (Broekhuizen *et al*, 1992).

Van hermelijn en bunzing kan verwacht worden dat ze gebruik maken van het plangebied als onderdeel van hun leefgebied, zonder er een vast rust- en verblijfplaats te hebben.

De waterspitsmuis is uit de omgeving bekend (Broekhuizen *et al*, 1992 en Sluis *et al*., 2006). Dit is een soort die in structuurrijke en rijk begroeide oevers voorkomt, veelal in extensief gebruikte gebieden zoals natuurgebieden. Tijdens de inventarisatie in 2006 heeft een muizenonderzoek plaatsgevonden. Dit onderzoek was gericht op het vaststellen van waterspitsmuis en noordse woelmuis. Geen van beide soorten is aangetroffen, alleen twee exemplaren van de huisspitsmuis (Sluis *et al*., 2006). De slootoevers in het plangebied zijn matig geschikt voor waterspitsmuis. Het volkstuintencomplex is droog en te intensief in gebruik. Het plangebied heeft geen betekenis voor deze soort.

Bij uitvoering van de werkzaamheden kan rekening worden gehouden met de aanwezigheid van minder strikt beschermde soorten grondgebonden zoogdieren. Hiervoor worden aanbevelingen gedaan in § 3.2.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep kan leiden tot een beperkt verlies van leefgebied, vernietiging van verblijfplaatsen van hermelijn, bunzing, egel, mol, veldmuis, huisspitsmuis, woelrat, rosse woelmuis. Dit heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze algemeen voorkomende soorten, omdat met de ingreep slechts een beperkte oppervlakte leefgebied gemoeid is en het aantal dieren dat hiermee gemoeid is relatief klein is. Als gevolg van de ingreep worden verbodsbepalingen overtreden voor deze soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling geldt vrijstelling van ontheffing ten aanzien van Tabel 1-soorten.

In de definitieve planvorming dient met deze soorten rekening te worden gehouden. In § 3.2 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen.

Tabel 2.5 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
hermelijn	mogelijk	vernietiging deel van leefgebied	geen
bunzing	mogelijk	vernietiging deel van leefgebied	geen
egel	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
mol	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
veldmuis	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
huisspitsmuis	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
woelrat	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11
rosse woelmuis	mogelijk	vernietiging verblijfplaats	mogelijk, art. 11

2.6 Vleermuizen

Voorkomen en functie plangebied

De volgende beschermde soorten vleermuizen zijn uit de regio bekend en zouden in het plangebied kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger (Limpens *et al.*, 1997). Op grond van Brandjes *et al.* (2005) is het plangebied alleen geschikt voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Rosse vleermuis is niet zozeer gebonden aan een dergelijk (klein) plangebied. Watervleermuis komt alleen voor nabij de Vecht, aan de andere kant van Nigtevecht. Laatvlieger is een lastig te inventariseren soort. In het onderzoek van Brandjes is hij vanwege zijn beperkte vliegtijden (voornamelijk aan het begin van de nacht) mogelijk gemist. Het plangebied biedt geschikt foerageergebied, aangenomen kan worden dat laatvlieger er dus voorkomt.

De bosjes en oevers op en rondom het terrein bieden vleermuizen goede jachtmogelijkheden. Hoewel het plangebied in principe geschikt is als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen, is het vanwege de beperkte oppervlakte niet van groot belang. De beplanting staat niet in verbinding met beplanting buiten het plangebied en vormt evenmin onderdeel van een vliegroute met wezenlijk belang. In de opgaande beplanting staan geen bomen die oud genoeg zijn om holten te kunnen hebben. Vaste verblijfplaatsen in de vorm van boomholten komen dus niet voor.

Effecten en verbodsbepalingen

De ingreep leidt naar verwachting tot een beperkt verlies van oppervlak leefgebied. Dit oppervlak is echter te klein voor een functioneel belang voor plaatselijke dieren. Als gevolg van de ingreep worden dan ook geen verbodsbepalingen overtreden.

Tabel 2.6 Te verwachten effecten op vleermuizen.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
gewone dwergvleermuis	waarschijnlijk	geen	nee
laativlieger	waarschijnlijk	geen	nee

2.7 Vogels

Voorkomen en functie

Huidige functie plangebied voor vogels

In het plangebied kunnen betrekkelijk algemene soorten broedvogels van park en kleinschalig agrarisch landschap worden verwacht.

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling van de Samenwoonschool verdwijnen bosjes, schuurtjes en akkertjes. Vanwege de regelmatige verstoring door betreding van het terrein zijn grondbroedende vogels er niet te verwachten.

Tijdens het veldbezoek is gezocht naar nestplaatsen in bomen, bosschages, schuren. Nestplaatsen zijn niet aangetroffen. Soorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats zoals bosuil, kraai en buizerd komen er dus niet voor.

Effecten en verbodsbepalingen

Ten behoeve van de ingreep worden bomen en beplanting gekapt. Het betreft overwegend jonge bomen die geen holten hebben. In de schuurtjes zijn geen nesten of broedmogelijkheden voor vogels aangetroffen. De ingreep leidt daarom niet tot verlies van nesten voor soorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats.

In de definitieve planvorming dient met vogels rekening te worden gehouden. In § 6.4 zijn mitigerende maatregelen opgenomen om de schade aan deze soorten te verminderen of te voorkomen. Als met broedende vogels rekening gehouden wordt, worden geen verbodsbepalingen overtreden.

Tabel 2.7 Te verwachten effecten op broedvogels.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
algemeen voorkomende broedvogels	zeker	geen	nee

2.8 Beschermde soorten ongewervelden

Huidige functie plangebied voor beschermde ongewervelden

Platte schijfhoorn is uit de regio bekend (Stichting Anemoon op internet) en zou in het plangebied kunnen voorkomen gezien de in het plangebied aanwezige habitats.

De weelderige waterplantenvegetatie (van onder andere waterpest en hoornblad) in de sloot aan de noordoostelijke zijde van de volkstuinten biedt geschikt habitat aan de

platte schijfhoren. Een monster met waterplanten uit verschillende delen van de sloot is onderzocht op het voorkomen van deze kleine waterslak. Hierin is hij echter niet aangetroffen.

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep worden geen verbodsbepalingen overtreden omdat er geen platte schijfhoren of andere beschermde soorten ongewervelden in het terrein voorkomen.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1 Flora- en faunawet: conclusies ten aanzien van ontheffingsaanvraag

- Bij het vergraven en dempen van een deel van de sloot zal rekening moeten worden gehouden met algemeen voorkomende beschermde amfibieën. Aanbevelingen zijn opgenomen in § 3.2.
- Bij het verwijderen van de beplanting op het volkstuintencomplex moet rekening worden gehouden met het broedseizoen. In de beplanting zijn algemene broedvogels aangetroffen.
- De bosjes en stapels stenen en hout in het plangebied hebben betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.

Ontheffing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat de mitigerende maatregelen zoals verwoord in de volgende paragraaf zullen worden uitgevoerd.

Tabel 3.1 *Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet*

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
rugstreeppad	mogelijk	onbekend	onbekend
gewone dwergvleermuis, laatvlieger	mogelijk	beperkt verlies foerageergebied	nee

Nader onderzoek

Naar het voorkomen van rugstreeppad zal nader veldonderzoek moeten worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan het nodig zijn dat er ontheffing wordt verkregen en dat er aanvullende mitigerende of compenserende maatregelen worden getroffen. [Ingeschat wordt dat aan de hand van de benodigde onderbouwing een dergelijke ontheffing zeker verkregen kan worden.]

3.2 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele mitigerende maatregelen aanbevolen, waarmee tevens invulling wordt gegeven aan de eis van zorgvuldig handelen en aan de zorgplicht.

- Bij de kap van beplanting in het plangebied dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. Dit loopt van ca. begin maart tot en met eind juli. Kap tijdens het broedseizoen is mogelijk, indien een ter zake deskundige heeft vastgesteld dat geen broedende vogels aanwezig zijn in de beplanting.
- Indien de kap van beplanting in de winter plaatsvindt, dient rekening gehouden te worden met egels die hun winterslaap houden. Egels die in de beplanting of houtstapels worden aangetroffen, dienen te worden verplaatst naar een andere geschikte overwinteringsplaats. Hiervoor is geen ontheffing nodig.

4 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van Nederlandse amfibieën en reptielen en hun bedreiging. Vijfde herpetogeografische verslag. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionidea. – Nederlandse fauna 7. Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Brandjes, G.J., L.S.A. Anema, 2005. Beoordeling zoogdieren en dagvlinders. Aanvullend veldonderzoek vleermuizen, overige zoogdieren en dagvlinders. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Huijbregts, H., 2004c. Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* (Degeer, 1774). EIS-Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Janssen, J.A.M. & J.H.J. Schaminée, 2004. Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Jong, Th. de, R. Beenen. P. Heuts, 2003. Atlas van de Utrechtse vissoorten. De verspreiding van vissoorten in de provincie Utrecht en het beheersgebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Provincie Utrecht, Stichtse Rijnlanden, Utrecht.
- Kalkman, V., R. Ketelaar & M. van der Weide, 2003. Libellen (Odonata) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Kleukers, R., 2003. Sprinkhanen en krekels in de periode 1996-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003. EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- Kleukers, R., E. van Nieukerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. De Sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). Nederlandse Fauna 1. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Uitgeverij KNNV, Utrecht.
- Lina, P.H.C. & G. van Ommering, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland. IKC Natuurbeheer, Wageningen. LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LVN, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LVN, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.

- Mennema, J., A.J. Quené-Boterenbrood & C.L. Plate, 1985. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 2. Zeldzame en vrij zeldzame planten. Uitgeverij Kosmos, Amsterdam.
- Meijden, R. van der, 1998. Interactieve Heukels' Flora van Nederland. CD-ROM. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte & D. Bal, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26-4: 85-208.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nederlands Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Nie, H.W. de, 1997. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (2e herziene druk). Media Publishing, Doetinchem.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. Mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit & H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- RAVON, 1999. Jaarverslag 1998. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 6. Jaargang 2, nr. 3, pag. 60-75.
- RAVON, 2007. Waarnemingenoverzicht 2006. Reptielen, amfibieën en vissen, nr. 27. Jaargang 9, nr. 3, pag. 46-64.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. Nederlands Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland, Leiden.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra, 1994. Nederlandse oecologische flora: wilde planten en hun relaties 1 t/m 5. KNNV Uitgeverij / IVN, Utrecht.
- Woldendorp, H.E., 2005. Wetgeving natuurbescherming. teksten en toelichting. Editie 2005. Sdu Uitgevers. Den Haag.
- Ommering, G. van, I. van Halder, C.A.M. van Swaay & I. Wijnhof, 1995. Bedreigde en kwetsbare dagvlinders in Nederland. Toelichting op de Rode lijst, rapport IKC Natuurbeheer nr. 18, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- Sluis, D., R. de Beer, M. van Straaten, 2006. Aetsveldsche Polder. Inventarisatie beschermde flora en fauna 2006. Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- Osieck, E.R. & F. Hustings, 1994. Rode lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten in Nederland. Technisch rapport 12, Vogelbescherming, Zeist.
- Wasscher, M., G.O. Keijl & G. van Ommering, 1998. Bedreigde en kwetsbare libellen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. Rapport IKC Natuurbeheer nr. 30, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibieënsoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste leefgebieden kamsalamander, grote modderkruiper, kleine modderkruiper, bittervoorn en rivierdonderpad. RAVON, Nijmegen.
- Zuiderwijk, A. & G. Smit, 1990. De Nederlandse slangen in de jaren tachtig. Analyse van waarnemingen en beschrijving van landelijke verspreidingspatronen. *Lacerta* 49 (2).

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft weer hoe de wettelijke toetsingskaders door Bureau Waardenburg worden gehanteerd bij het opstellen van ecologische beoordelingen.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, onwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
- Artikel 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate gestoeld op de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.)

ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure (LNV 2005b, a).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).

3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998²³

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Een Natura 2000-gebied kan niet tevens een beschermd natuurmonument zijn. Voorzover de Natura 2000-gebieden reeds onder de "oude" Natuurbeschermingswet aangewezen Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten, vervallen de aanwijzingen van de laatste; zij worden wel ingevoegd in de nieuwe aanwijzing als Natura 2000-gebied.

De "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten bevatten veel minder heldere instandhoudingsdoelen dan de aanwijzingsbesluiten van Natura 2000-gebieden. In deze aanwijzingsbesluiten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

N.B. Deze meer abstracte waarden blijven dus ook van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, habitattypen of leefgebied van soorten verslechterd of soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de

² Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.)

³ Op 1 februari 2009 is een wetwijziging van kracht geworden. De strekking daarvan is in deze paragraaf verwerkt.

natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Habitattoets

Een vergunning kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁴ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als de verslechtering van habitattypen of het leefgebied van soorten niet-significant is en er geen significante verstoring optreedt, volgt een nadere toetsing (voorheen: 'verslechterings- en verstoringstoets').

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

In de nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

⁴ De termen habitattoets, oriëntatiefase en verslechtering- en verstoringstoets staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones.

De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.